

What's in a name*

door Ed van Doorn en Arrian Rutten

Iedereen heeft tenminste één voornaam en een achternaam. Ook elke vereniging, elk bedrijf etc. heeft een naam, soms in de vorm van een afkorting. De keuze van de naam komt voort uit een bepaald gedachtegoed. Kinderen worden vernoemd naar (groot) ouders, popsterren of men raadpleegt een voornamenboek, of men kiest een modieuze naam.

Uit de keuze van de naam blijkt wat men belangrijk vindt.

Hetzelfde geldt voor de namen van verenigingen.

Wilde men krachtig overkomen dan koos men voor namen als *Xerxes*, *Leonidas*, *Ajax*, *Heracles*, *DWS* (*Door Wilskracht Sterker*).

Men kon door middel van een geografische naam de eenheid in de vereniging tonen, zoals bijvoorbeeld *Dordrecht* of *Feyenoord*. In het verleden kwamen de spelers van die verenigingen ook uit het betrokken gebied.

Uit namen als "*Fianchetto*", "*Het Houten Paard*", "*De Pionier*" en "*De Zwarte Pion*" getuigt inspiratie door het schaakspel. Maar er zijn meer inspiratiebronnen.

De op 24 oktober 1919 in Rotterdam-West opgerichte voorloper van *RSR Ivoren Toren* heette eerst, weinig origineel, *Rotterdamsche Rooms-Katholieke Schaakvereniging*.

Aan duidelijkheid liet die naam in ieder geval niet te wensen over. Wellicht mede door de oprichting van andere RK-verenigingen in Rotterdam (*De Pion* op Rotterdam-Zuid werd bijvoorbeeld in 1922 opgericht) is bij de eerste vaststelling van de statuten besloten om de vereniging een echte naam mee te geven.

De volledige naam luidde vanaf oktober 1922 dan ook *Rotterdamsche Rooms-Katholieke Schaakvereniging "Regina Sacratissimi Rosarii"* (verkort "*R.S.R.*").

De andere voorloper van *RSR Ivoren Toren* werd op 6 augustus 1928 in Hillegersberg opgericht als *Rooms-Katholieke Schaakvereniging "Ivoren Toren"*.

Na de fusie op 1 oktober 1962 werd de volledige naam *Rooms-Katholieke Schaakvereniging "R.S.R.-Ivoren Toren"*. In 1992 verdween het RK-gedeelte en werd het voluit *Schaakvereniging "RSR Ivoren Toren"*.

Wanneer men het geloof als inspiratiebron en bindend element tot uiting wil brengen, dan kiest men dus voor *Regina Sacratissimi Rosarii* of *Ivoren Toren*. Hoewel dit laatste meer betrekking lijkt te hebben op een schaakstuk is de achtergrond religieus.

Beide namen zijn verwijzingen naar het "Rijke Roomsche Leven". Het toeval (of de predestinatie?) wil dat beide namen hun oorsprong vinden in één (!) gebed: Litanie van de H. Maagd Maria. Voor hen die wat minder bekend zijn met het religieuze jargon: een litanie is volgens 'van Dale' een reeks van smeekbeden of verheerlijkingen.

In het derde gedeelte van deze litanie staat:

*Geestelijke roos,
Toren van David,*

*Ivoren Toren,
Gulden huis,
Ark des verbonds,
....*

De beminde gelovigen antwoordden op elke verheerlijking steeds met “Bid voor ons”.

In het vijfde gedeelte van de litanie staan vele verheerlijkingen waaronder:

*Koningin der belijders,
Koningin der Maagden,
Koningin van alle Heiligen,
Koningin zonder erfsmet ontvangen,
Koningin van den allerheiligste Rozenkrans.*

Deze laatste verheerlijking is een vertaling uit het latijn van Regina Sacratissimi Rosa-rii.

Met de keuze van deze namen gaf men duidelijk aan dat het een Rooms-Katholieke vereniging betrof. De protestanten – de anders denkenden zoals dat vroeger heette – hadden hun eigen verenigingen met namen die meestal uit een andere categorie kwamen of hele andere bijbelse zaken als bron hadden.

Binnen de Rotterdamse Schaakbond zijn *RSR Ivoren Toren* en de van oorsprong christelijke schaakvereniging *Onésimus* – vernoemd naar de gevluchte slaaf die door Paulus terug wordt gestuurd naar de slavenhouder – de enige verenigingen met een naam van religieuze oorsprong.

Zo’n 60% van de schaakverenigingen in de RSB heeft een naam die verwijst naar de lokatie van de speelzaal, terwijl een kleine 30% van de verenigingen een naam heeft die is geïnspireerd door het schaakspel.

* *Bovenstaand artikel is een bewerkte versie van het origineel van Ed van Doorn op basis van recente vondsten over de naamsgeschiedenis. Origineel uit 1994 en bewerkte, van commentaar voorziene versie uit 2009, staan in historiemenu op site.*